

УДК 347.96:929:94(477)«1914/1918»
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984/2023/4.8>

Мінченко М.В.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ПРАЦІВНИКИ НІЖИНСЬКОГО ОКРУЖНОГО СУДУ ТА ЇХ УЧАСТЬ У ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

У статті проаналізовано життєвий, професійний шлях посадовців Ніжинського окружного суду, які проходили військову службу у період Першої світової війни: Ф.П. Житков, В.К. Завадський, М.Г.(Ю.) Лубченко, В.В. Миславський, Г.В. Місняєв, М.М. Рапорт, Б.Г. Рожалін, О.Я. Фененко. Для зазначеної розвідки залучено архівні матеріали. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму й об'єктивності.

З'ясовано, що особи були православного віросповідання і здебільшого походили з дворян. Вони здобули освіту у Віленському військовому училищі, Глухівській чоловічій гімназії, Київському Імператорському університеті Святого Володимира, Київському військовому училищі, Ніжинській гімназії вищих наук князя Безбородька, Олександрівському грецькому училищі, Ярославському юридичному ліцеї. До вступу на військову службу особи обіймали посади судового слідчого (виконували обов'язки судового слідчого), завідувача слідчих дільниць, секретаря, помічника секретаря окружного суду, нотаріуса, виконували обов'язки судового розсильного.

Зафіксовано, що з липня 1914 р. посадовці розпочинали військову службу, але здебільшого – у період з 23 лютого до 27 жовтня 1916 р. Так, Ф.П. Житков вступив як вільновизначений 2-го розряду, працював каноніром Управління 1 запасного мортирного артилерійського дивізіону в Серпухові Московської губернії; В.К. Завадський – доброволець команди служби зв'язку штабу 2 армійського корпусу; В.В. Миславський – прапорщик 23 мортирного артилерійського дивізіону, командир 1-ої категорії; Г.В. Місняєв – поручик, служив у 152 піхотному Владикавказькому полку; М.М. Рапорт – прапорщик запасу легкої артилерії, служив у 129 парковому артилерійському дивізіоні; Б.Г. Рожалін – капітан, був на службі у 24 піхотному запасному батальйоні; О.Я. Фененко – ратник 757 пішої дружини 117 бригади Державного ополчення.

Після закінчення терміну військової служби В.В. Миславський, М.М. Рапорт, Б.Г. Рожалін продовжили працювати судовим слідчим, а О.Я. Фененко – нотаріусом. Схвалення роботи посадовців офіційною владою підтверджувалося їхніми нагородами, послужними досягненнями згідно з Табелем про ранги. Так, Г.В. Місняєв, О.Я. Фененко дослужилися до XII чину, В.К. Завадський, В.В. Миславський – до X чину, М.М. Рапорт – до VIII чину, Б.Г. Рожалін – до VII чину. Вони були нагороджені світло-бронзовою медаллю «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових», орденами Святого Станіслава II, III ступенів, Святої Анни III, IV ступенів «За хоробрість», Георгіївським Хрестом IV ступенів.

Ключові слова: Ніжинський окружний суд, Перша світова війна, кадрове забезпечення, правник, канцелярист, судовий розсильний, військовий.

Постановка проблеми. Щодня громадяни України виборюють демократичні людські цінності. Шана воїнам та усім українцям, які наближають цю перемогу. Пам'ятаємо історичне минуле світових війн. Під час дослідження кадрового забезпечення Ніжинського окружного суду виявлено правників, канцеляристів, службового розсильного, які мали досвід проходження військової служби у період Першої світової війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доцільно відзначити науковців, які вивчали питання участі українських правників у світових війнах: Б.Й. Тищик, С.Й. Кобута, Н.С. Мисак [9, 10, 14]. Так, у своїх дослідженнях вони описували

життєвий шлях, особливості фахової діяльності правників та їх місце у період світових війн.

Мета статті – ідентифікувати життєвий, професійний шлях посадовців Ніжинського окружного суду та їх участь у військових підрозділах у період Першої світової війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Джерельною базою розвідки є матеріали, що зберігаються у фонді 358 Державного архіву Чернігівської області (м. Ніжин), а також у Російському державному військово-історичному архіві. На основі їх аналізу вдалося ідентифікувати вісім осіб.

Житков Філіп Павлович народився 9 січня 1886 р. у сім'ї запасного писаря, міщанина

православного віросповідання Павла Ілліча. Ф.П. Житков вступив до Олександрівського грецького училища (м. Ніжин) 18 серпня 1899 р., проте був звільнений із третього класу згідно прохання.

Філіп Павлович у період з 5 липня 1908 р. до 11 вересня 1909 р. працював канцелярським служителем 2-го розряду Ніжинського окружного суду, де отримував 420 рублів на рік. З 15 вересня 1910 р. знову був призначений канцелярським служителем суду, а з 31 березня 1915 р. – виконував обов'язки (далі – в.о.) судового розсильного з місцем проживання в м. Ніжин.

Упродовж 15–17 лютого 1916 р. Ф.П. Житков проходив іспит в Історико-філологічному інституті князя Безбородька (м. Ніжин). У результаті отримав право вступити на військову службу вільновизначеним 2-го розряду, а 28 березня 1916 р. – призваний. Відомо, що Філіп Павлович був каноніром, молодшим писарем Управління 1 запасного мортирного артилерійського дивізіону в м. Серпухів Московської губернії. Ф.П. Житков отримав світло-бронзову медаль «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» [3].

Завадський В'ячеслав Казимирович народився 15 грудня 1882 р., православного віросповідання, походив із спадкових дворян. Батько – Казимир Варфоломійович, на момент хрещення сина (19 січня 1883 р.) був студентом Імператорського Санкт-Петербурзького університету і римо-католиком, мати – Євгенія Августівна, православна. У 1911 р. В'ячеслав Казимирович закінчив Ярославський юридичний ліцей зі званням дійсного студента.

В.К. Завадський розпочав службову діяльність 28 листопада 1911 р. молодшим кандидатом у Ярославському окружному суді. Він був відряджений у такі відділення: цивільне (з 15 січня 1912 р. на два місяця), кримінальне (з 21 березня 1912 р. на три місяця).

З 13 червня 1912 р. посадовець був переміщений у Могильовський окружний суд, з 8 серпня – у І кримінальне відділення. Після цього В'ячеслава Казимировича направили для заняття в камеру до судового слідчого Гомельського повіту 1-ої дільниці (з 18 грудня 1912 р.), 2-ої дільниці (з 25 лютого 1913 р.), в 1-шу слідчу дільницю Могильовського повіту (з 2 травня 1913 р.).

У Ніжинський окружний суд В.К. Завадський був переміщений 18 березня 1914 р., а 28 квітня – відряджений для заняття до судового слідчого 2-ої дільниці Ніжинського повіту. Звання старшого кандидата на посади по судовому відомству присвоєно службовцю 30 травня.

В'ячеслав Казимирович був відряджений: у Ніжинський повіт на допомогу до судового слідчого з правом провадження самостійних дій таких дільниць: 2-ої (з 9 червня 1914 р., з 15 січня 1915 р., з 23 вересня 1915 р.), 1-ої (з 9 січня 1915 р.); у Конопотський повіт: в.о. судового слідчого 2-ої дільниці (з 17 березня 1915 р. на один місяць і 15 днів, з 6 травня на два місяця, з 5 серпня 1915 р. до 22 серпня 1915 р.), завідувати 2-ою (21 липня 1915 р., 30 березня 1916 р.), 3-ою (з 30 січня 1916 р.), 1-ою і 3-ою (з 15 червня 1916 р.) слідчими дільницями.

З 23 серпня 1916 р. до 1 березня 1918 р. проходив військову службу добровольцем у команді служби зв'язку штабу 2 армійського корпусу.

З 5 червня 1918 р. до 17 липня 1918 р. В.К. Завадський в.о. секретаря реєстраційного відділення Ніжинського окружного суду. Цікаво, що з 14 червня 1918 р. він був зарахований до Міністерства судових справ з відрядженням до в.о. судового слідчого 1-ої дільниці Рильського повіту округу Сумського окружного суду. З 20 вересня 1918 р. повернувся в округ Ніжинського окружного суду і в.о. судового слідчого з боротьби зі спекуляцією.

В.К. Завадський вступив 20 серпня 1919 р. вільновизначеним 1-го розряду у Добровольчу армію у 3 кінний зведений полк 2 кавалерійської дивізії у 5 корпус.

Він дослужився до чину колезького секретаря (28 листопада 1913 р.), отримав світло-бронзову медаль «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» [7].

Микола Георгійович (Юрков) Лубченко народився 31 липня 1891 р. у родині колезького радника, лікаря православного віросповідання Георгія Олександровича. У 1914 р. він закінчив повний курс юридичних наук в Київському Імператорському університеті Святого Володимира та отримав диплом другого ступеня. Микола Георгійович (Юрков) розпочав службову діяльність 3 березня 1915 р. молодшим кандидатом на посади по судовому відомству при Ніжинському окружному суді. З 16 березня 1915 р. він працював помічником секретаря у канцелярії цивільного відділення, з 1 вересня 1915 р. тимчасово виконував обов'язки, з 17 лютого 1916 р. був призначений. Службовець отримував оклад у розмірі 300 рублів на рік.

М.Г.(Ю) Лубченко розпочав військову службу 23 лютого 1916 р. У справі канцеляриста збережене посвідчення №2468 від вересня 1916 р. [8, арк. 20]. Відомо, що 5 квітня вже був демобілізований [8, арк. 19]. Микола Георгійович отримав

18 вересня 1918 р. звання старшого кандидата на посади по судовому відомству [8].

Володимир Васильович Миславський народився 8 червня 1889 р. у м. Чернігів у родині протоієрея. По закінченню повного курсу юридичних наук в Київському Імператорському університеті Святого Володимира отримав диплом другого ступеня.

Шлях службовця розпочав 27 вересня 1913 р. у Ніжинському окружному суді молодшим кандидатом на посади по судовому відомству, з 15 квітня 1915 р. отримав звання старшого кандидата. Володимир Васильович працював у канцелярії кримінального відділення (з 10 жовтня 1913 р.), виконував обов'язки помічника секретаря (з 16 січня 1914 р. до 13 травня 1915 р.), був відряджений до судового слідчого 1-ої дільниці Ніжинського повіту з правом самостійного провадження слідчих дій (з 13 липня 1915 р.), завідував 1-ою слідчою дільницею Ніжинського повіту (з 1 до 30 серпня 1915 р.), був судовим слідчим 2-ої дільниці Конотопського повіту (з 31 серпня 1915 р. до 5 січня 1916 р.).

Кар'єрний рух В.В. Миславського підтверджували послужні досягнення згідно з Табелем про ранги. Так, був затверджений у чині колезького секретаря (з 27 вересня 1915 р.). На 1 жовтня 1913 р. штатний оклад молодшого кандидата на посади по судовому відомству становив 300 рублів на рік, а через три роки штатний оклад старшого кандидата – 900 рублів [5, арк. 5–8, 36, 45].

В.В. Миславський з 25 лютого 1916 р. вступив як доброволець на правах вільновизначеного 1-го розряду у 1 батарею 23 мортирного артилерійського дивізіону. Упродовж 1916 р. він поступово займав військові чини: бомбардир (з 14 травня), молодший феєрверкер (з 25 червня), прапорщик (легкої артилерії з 31 серпня). Цікаво, що з 31 серпня 1916 р. до 1 січня 1917 р. був призначений молодшим офіцером 1 батареї. Доречно вказати, протягом відпустки (з 3 жовтня 1916 р.) завідував 1-ою слідчою дільницею Конотопського повіту.

У 1917 р. В.В. Миславського призначали в.о. керівника служби зв'язку дивізіону (січень), ад'ютантом дивізіону (1 лютого), ад'ютантом 2 відділення пункту слабких артилерійських і обозних коней 8 армії (16 червня), членом дивізіонного комітету (17 червня), головою дисциплінарного суду (20 червня), командиром 1-ої категорії (з 12 вересня до 30 жовтня) [5, арк. 15,16]. Після отримання контузії голови Володимир Васильович, за рішенням комісії лікарів Київського військового госпіталю, був зарахований до

2-го розряду 3-ої категорії (17 липня), а через 3 місяця – до 4-ої категорії [5, арк. 17 а, 19].

Цінними є збережені матеріали про походи і бої В.В. Миславського проти австрійців, німців. Так, упродовж 1916–1917 рр. був у походах у складі 23 армійського корпусу у Прибалтійському краї (з 25 лютого до 28 травня), на Волині (з 8 червня до 8 серпня), Лісистих Карпатах (з 27 серпня до 2 грудня; з 15 березня до 28 квітня); у складі 11 армійського корпусу на Буковині та Лісистих Карпатах (з 15 до 27 серпня 1916 р.), Лісистих Карпатах (з 2 грудня 1916 р. до 15 березня 1917 р.). Протягом 1916 р. був у боях біля оз. Медум у с. Ятник (з 25 лютого до 7 березня), с. Руманишки, Космічівка (7–12 березня), р. Лавкасі, Лісний Пурник, Лауцес-Гей (з 16 квітня до 26 травня), Баб'я-Гора під Ворончин (8 серпня до 14 липня), на Стоході біля м. Киселин (15 липня до 28 липня), Садовської Волі під м. Затурці на Володимир-Волинському напрямленні (з 29 липня до 8 серпня), с. Ферескул у Лісистих Карпатах (з 15 до 17 серпня), Пд. Гринява у складі 82 піхотної дивізії (з 18 до 27 серпня), гора Баба Людова (з 27 серпня до 20 вересня). До 7 квітня 1917 р. брав участь у боях на гірських територіях [5, арк. 22]. Отримував 948 рублів, із них 732 рубля – жалування, 96 рублів – столових, 120 рублів – додаткових. Військова служба тривала до 17/30 травня 1918 р.

Після повернення продовжив кар'єру правника: в.о. судового слідчого 1-ої дільниці Ніжинського повіту (18/31 травня 1918 р.), в.о. судового слідчого 4-ої дільниці Конотопського повіту (16 вересня 1918 р.).

Володимир Васильович був нагороджений орденами Святого Станіслава III ступенів (24 грудня 1915 р.), Святої Анни III ступенів (31 серпня 1917 р.), Георгіївським Хрестом IV ступенів (27 вересня) [5, арк. 14 зв.].

Далі наводимо опис нагородної картки В.В. Миславського. Документ зберігається в Російському державному військово-історичному архіві [11].

Представлень къ наградѣ. Вх 969 1916 г.

№ 125/14

Фамилія МЫСЛАВСКІЙ

Имя и отчество Владимір

Чинъ или званіе Губерн. Секретарь

Постоян. служба, должность

Должность по Красному Кресту Завѣд. хоз. 234/21 дворян. военно-санит. поѣзда Черниговск. двор. имени Е. И. В. В. К. ЕЛИСАВ. ѲЕОДОР.

Кѣмъ представлень

Награда орденъ Св. Станислава 3-й степени.
Приказъ арміямъ западн. фр. 24 Дек. 915 г.
№2701.

Примѣчаніе

44853

Движеніе.

Послано Главноупр. Канцеляр. Е. И. В.
14 Марта. 916 г. исх № П805

ВЫСОЧАЙШЕЕ соизв. воспослѣдовало

Послано въ Капитуль Орденовъ

Полученьъ запросъ отъ награжд.

Удостовереніе № выдано (послано)

Сообщено въ Капитуль Орденовъ

Пожалованная Награда и Грамота получены ...

Сообщено награжд.

Пожал. Награда и Грамота выданы
(посланы)

Примѣчаніе

РДВІА, Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів та солдатів). 3757-Ц. Пагінація відсутня. Оригінал. Дореволюційний російський правопис. Стан збереження документу: задовільний.

Григорій Валеріанович Місняєв народився 30 березня 1892 р. у сім'ї спадкових дворян Тульської губернії, віри православної. Відомо, що його батько мав 250 десятин землі у Тульській губернії, а також будинок у Козельську Калузької губернії. Г.В. Місняєв закінчив повний курс юридичних наук в Київському Імператорському університеті Святого Володимира у 1914 р., отримав диплом другого ступеня.

На службу вступив 25 жовтня 1914 р. молодшим кандидатом на посади по судовому відомству при Ніжинському окружному суді, де отримував 300 рублів на рік. Був у чині губернського секретаря. Г.В. Місняєв з 7 листопада відряджений для заняття в канцелярію кримінального відділення суду, де в.о. помічника секретаря (з 13 квітня 1915 р.), а згодом був затверджений помічником секретаря (з 13 лютого 1916 р.). Отримував на рік 900 рублів: жалування – 450 рублів, столових – 225 рублів, квартирних – 225 рублів.

Г.В. Місняєв з 23 лютого 1916 р. був призваний на дійсну військову службу. Він закінчив Віленське військове училище, отримував чини прапорщика (1 вересня 1916 р.), поручика (1 вересня 1917 р.). Відомо, що він служив у 152 піхотному Владикавказькому полку.

Григорій Валеріанович повернувся із військової служби 2 серпня 1918 р., а 18 вересня отримав

звання старшого кандидата на посади по судовому відомству [6].

Микола Митрофанович Рапорт народився 3 грудня 1878 р. у родині фельдфебеля православного віросповідання Митрофана Івановича, мати – Вікторія Венедиктівна, була католицької віри. Навчався у Ніжинській гімназії вищих наук князя Безбородька, Київському Імператорському університеті Святого Володимира, по закінченню якого у 1906 р. отримав диплом другого ступеня.

М.М. Рапорт розпочав службу 8 лютого 1906 р. молодшим кандидатом на посади по судовому відомству при Ніжинському окружному суді. З другої половини 1906 р. був відряджений для заняття в канцелярію кримінального відділення (з 8 серпня до 1 жовтня), цивільного відділення (з 1 жовтня до 15 листопада). Окрім цього він тимчасово в.о. у кримінальному відділенні суду: помічника секретаря (з 15 листопада 1906 р. до 11 липня 1907 р., з 16 вересня до 28 вересня 1907 р.), секретаря (з 11 липня до 15 вересня 1907 р.).

Посадовець отримав звання старшого кандидата на посади по судовому відомству при Ніжинському окружному суді 10 вересня 1907 р. Після цього був відряджений на допомогу до судового слідчого 3-ої дільниці Кролевецького повіту (з 28 вересня 1907 р. до 1 липня 1908 р., з 1 до 12 серпня 1908 р.), в.о. судового слідчого 3-ої дільниці Кролевецького повіту (з 1 липня 1908 р. до 1 серпня 1908 р.), в.о. судового слідчого 3-ої дільниці Конотопського повіту (з 16 серпня до 11 листопада 1908 р.), на допомогу з правом самостійного провадження попередніх слідств до судового слідчого: 2-ої дільниці Конотопського повіту (з 15 листопада 1908 р. на один місяць), 1-ої дільниці Кролевецького повіту (з 20 січня 1909 р. на два місяця). Також Микола Митрофанович в.о. товариша прокурора Ніжинського окружного суду (з 1 квітня 1909 р. до 30 вересня 1910 р.), завідував: Ніжинсько-Борзнянською прокурорською дільницею (з 1 квітня 1909 р. до 10 травня 1910 р.), Ніжинсько-Глухівською прокурорською дільницею (з 13 квітня до 1 вересня 1910 р.). М.М. Рапорт працював помічником старшого нотаріуса (з 15 вересня 1910 р.), в.о. старшого нотаріуса (з 16 жовтня до 23 грудня), секретарем кримінального відділення (з 15 лютого 1911 р.), був зарахований до Міністерства судових справ з відрядженням в.о. судового слідчого 1-ої дільниці Конотопського повіту округу суду (з 8 лютого 1913 р.).

Відомо, що Микола Митрофанович у липні 1914 р. призваний на військову службу прапор-

щиком запасу легкої артилерії, був ад'ютантом у 129 парковому артилерійському дивізіоні [2, арк. 16 зв., 115].

Після цього працював судовим слідчим м. Конотоп, а з 16 травня 1918 р. був переміщений в.о. судового слідчого 1-ої дільниці Ніжинського повіту. Дослужився до чину колезького асесора (8 лютого 1914 р.), отримав світло-бронзову медаль «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» [2].

Борис Григорович Рожалін народився 4 грудня 1875 р. в с. Стара Басань Козелецького повіту Чернігівської губернії у родині священника православного віросповідання. Навчався в Київському Імператорському університеті Святого Володимира, отримав диплом другого ступеня. З 10 серпня 1902 р. був підпоручиком 7 стрілкового полку. У термін з 25 вересня 1902 р. до 13 серпня 1903 р. навчався на правах вільновизначеного 1-го розряду в однорічному відділенні Київського військового училища, де сформувався як полковий унтер-офіцер (з 2 квітня 1903 р.).

З 13 вересня до 23 листопада 1903 р. Борис Григорович перебував у полку, після цього був зарахований у запас стрілкових частин Київського повіту. Кар'єру правника розпочав у грудні молодшим кандидатом на посади по судовому відомству при Київській судовій палаті з відрядженням для заняття у розпорядження голови Київського окружного суду (з 3 грудня), для заняття в камеру прокурора суду (з 9 грудня). З 1 липня 1904 р. працював секретарем прокурора Плоцького окружного суду.

Б.Г. Рожалін у період з 9 жовтня 1904 р. до 15 січня 1906 р. проходив військову службу у 2 стрілковому полку (з 17 жовтня), був ад'ютантом управління обозу 1 стрілкової бригади (з 6 квітня 1905 р.), командиром загального відділу бригадного обозу 1 стрілкової бригади (з 22 травня 1905 р.). Після цього Бориса Григоровича звільнили в запас стрілкової частини відповідно до наказу 1 стрілкової дивізії.

Протягом 1906–1914 рр. був у чинах канцеляриста і судових: секретар прокурора Луцького окружного суду (17 березня 1906 р.), Ніжинського окружного суду (25 липня), старший кандидат на судові посади (17 квітня 1907 р.), знаходився у розпорядженні прокурора Ніжинського окружного суду (30 квітня), в.о. судового слідчого 2-ої дільниці Глухівського повіту (з 25 червня до 29 липня), завідував 2-ою слідчою дільницею Конотопського повіту (з 7 серпня до 5 вересня 1907 р.), в.о. судового слідчого 3-ої дільниці Конотопського повіту

(з 8 вересня до 18 жовтня 1907 р., з 4 травня 1909 р.), в.о. секретаря прокурора Ніжинського окружного суду (19 жовтня 1907 р.), затверджений секретарем прокурора (23 серпня 1908 р.).

З 17 липня 1914 р. до 30 травня 1918 р. Борис Григорович проходив військову службу в офіцерському чині. Після цього був зарахований до Міністерства судових справ і переміщений судовим слідчим 2-ої дільниці Козелецького повіту Чернігівського окружного суду.

Б.Г. Рожалін дослужився до надвірного радника (17 серпня 1915 р.). Він був нагороджений орденами Святої Анни III, IV ступенів «За хоробрість» (6 квітня 1905 р.), Святого Станіслава II, III ступенів з мечами і бантом (9 серпня 1905 р.), світло-бронзовою медаллю «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» (21 лютого 1913 р.) [4].

Далі наводимо опис документів про нагороди Б. Г. Рожаліна орденами Святої Анни III ступенів, Святого Станіслава II ступенів. Матеріали зберігаються в Російському державному військово-історичному архіві [12,13].

Секретно

**ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО,
ВЪ ПРИСУТСТВІИ СВОЕМЪ
въ Царскомъ Сель,
Марта 23-го дня 1916 года,
СОИЗВОЛИЛЪ ОТДАТЬ СЛѢДУЮЩІЙ
ПРИКАЗЪ**

<...>

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ Все милости-вѣйше соизволилъ пожаловать, за отлично-ревностную службу и особые труды, вызванные обстоятельствами текущей войны, съ 1-го Января 1915 года:

<...>

Св. Анны 3-й степени:

<...>

Призванному изъ запаса стрѣлковыхъ частей въ 24-й пѣхотный запасный баталіонъ, Подпоручику Борису Рожалину.

<...>

Подписаль:

Военный Министръ, *Генераль отъ Инфантеріи Шуваевъ.*

РГВИА, Ф. Друковані видання. Оп. Друковані видання. Спр. № 14829, Накази Його Імператорської Величності. Арк. 31. Оригінал. Дореволюційний російський правопис. Стан збереження документу: задовільний.

Секретно

**ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО,
ВЪ ПРИСУТСТВІИ СВОЕМЪ
въ Царскомъ Селѣ,
Января 23-го дня 1917 года,
СОИЗВОЛИЛЪ ОТДАТЬ СЛѢДУЮЩІЙ
ПРИКАЗЪ**

<...>

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ Всемилюще
вѣйше соизволилъ пожаловать, за отлично-ревност-
ную службу и особое труды, вызванные обстоятель-
ствами текущей войны, съ 6-го Декабря 1916 года:

<...>

Св. Станислава 2-й степени:

Призванному изъ запаса стрѣлковыхъ частей,
состоящему въ 24-мъ пѣхотномъ запасномъ полку,
прикомандированному къ военно-прокурорскому
надзору Московскаго военно-окружного суда,
Подпоручику Борису Рожалину.

<...>

*РГВИА, Ф. Друковані видання. Оп. Друковані
видання. Спр. № 14847, Накази про чини військо-
вих за січень 1917 р. Арк. 55. Оригінал. Дорево-
люційний російський правопис. Стан збереження
документу: задовільний.*

Олександр Якович Фененко (13 травня
1876 р. – 12 листопада 1917 р.) – спадковий дво-
рянин, православного віросповідання. Він наро-
дився у с. Макове Глухівського повіту, навчався
у Глухівській чоловічій гімназії, але на прохання
батька був звільнений із п'ятого класу. З 26 квітня
1896 р. до 15 червня 1904 р. Олександр Якович
працював канцелярським служителем першого
розряду у Глухівській дворянській опіці Черні-
гівського губернського правління. Після цього
розпочав кар'єру нотаріуса: м. Рязк (з 10 квітня
1907 р.), м. Короп (з 7 березня 1908 р.), де працю-
вав по вул. Спаській у буд. Лацко.

Олександр Якович був призваний на військову
службу 27 жовтня 1916 р., а 1 листопада 1916 р. отри-
мав відстрочення. У термін з 1 лютого до 5 травня,
з 24 травня до 25 жовтня 1917 р. був військовослуж-
бовцем. Після демобілізації працював нотаріусом,
отримав чин губернського секретаря [1].

Висновки. Отже, на основі аналізу матеріалів,
що зберігаються у фондї 358 Державного архіву
Чернігівської області (м. Ніжин), у Російському
державному військово-історичному архіві, вдалося
ідентифікувати працівників Ніжинського окружного
суду які проходили військову службу під час Пер-
шої світової війни: Ф.П.Житков, В.К.Завадський,
М.Г.(Ю.) Лубченко, В.В. Миславський, Г.В. Місняєв,

М.М. Рапорт, Б.Г. Рожалін, О.Я. Фененко. З'ясовано,
посадовці здобули освіту у Глухівській чоловічій
гімназії, Київському Імператорському університеті
Святого Володимира (5 здобувачів отримали диплом
другого ступеня), Ніжинській гімназії вищих наук
князя Безбородька, Олександрівському грецькому
училищі, Ярославському юридичному ліцеї. Варто
зазначити, що Г.В. Місняєв ще набув знань у Вілен-
ському військовому училищі, Б.Г. Рожалін – в одно-
річному відділенні Київського військового училища,
де сформувався як полковий унтер-офіцер.

Усі правники, канцеляристи, службовий роз-
сильний були православного віросповідання;
чотири особи мали дворянське походження, двоє
народилися у родині священників, інші – фельд-
фебеля, лікаря, писаря.

Перед вступом на військову службу досліджу-
вані особи: в.о. судового розсильного, працювали
завідувачем слідчих ділень, секретарем цивіль-
ного відділення окружного суду, судовим слідчим,
помічником секретаря кримінального відділення
суду, в.о. судового слідчого, нотаріусом.

Двоє осіб вступили до лав у липні 1914 р. у віці
35 і 38 років, шестеро – 23, 25 лютого, 28 березня,
23 серпня, 27 жовтня 1916 р., де наймолодшому
було 23 роки (Г.В. Місняєв), а найстаршому –
40 років (О.Я. Фененко). Доцільно вказати, що на
початку військової служби М.Г.(Ю.) Лубченко,
Г.В. Місняєв були молодшими кандидатами на
посади по судовому відомству, а після демобіліза-
ції отримали звання старшого.

Так, у період Першої світової війни військову
службу Ф.П. Житков розпочав як вільновизначений
2-го розряду, був каноніром Управління 1 запасного
мортирного артилерійського дивізіону в Серпухові
Московської губернії; В.К. Завадський – доброво-
лець команди служби зв'язку штабу 2 армійського
корпусу; В.В. Миславський – прапорщик 23 мор-
тирного артилерійського дивізіону, командир 1-ої
категорії; Г.В. Місняєв – поручик, служив у 152
піхотному Владикавказькому полку; М.М. Рапорт –
прапорщик запасу легкої артилерії, перебував у 129
парковому артилерійському дивізіоні; Б.Г. Рожалін –
капітан, був на службі у 24 піхотному запас-
ному батальйоні; О.Я. Фененко – ратник 757 пішої
дружини 117 бригади Державного ополчення.
Після цього В.В. Миславський, М.М. Рапорт,
Б.Г. Рожалін продовжили працювати судовим слід-
чим, а О.Я. Фененко – нотаріусом.

Схвалення роботи правників офіційною вла-
дою підтверджувалося їхніми нагородами, послуж-
ними досягненнями згідно з Табелем про ранги.
Так, Г.В. Місняєв, О.Я. Фененко дослужилися до

ХІІ чину, В.К. Завадський, В.В. Миславський – до Х чину, М.М. Рапорт – до VIII чину, Б.Г. Рожалін – до VII чину. Були нагороджені світло-бронзовою медаллю «У пам'ять 300-річчя царювання дому Романових» (Ф.П. Житков, В.К. Завадський, М.М. Рапорт, Б.Г. Рожалін), орденами Святого Станіслава II, III ступенів, Святої Анни III, IV ступенів «За хоробрість», Георгіївським Хрестом IV ступенів.

Список літератури:

1. Відділ забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області в м. Ніжин. (далі – ВДАЧОН). Ф. 358. Оп. 1. Спр. 552. Арк. 1–62.
2. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 649. Арк. 1–144.
3. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 683. Арк. 1–25.
4. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 700. Арк. 1–117.
5. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 744. Арк. 1–93.
6. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 764. Арк. 1–4 зв.
7. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 766. Арк. 1–67.
8. ВДАЧОН. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 783. Арк. 1–25.
9. Кобута С. УКРАЇНСЬКІ ГАЛИЦЬКІ ПРАВНИКИ У ВІЙСЬКОВИХ ПОДІЯХ 1914–1918 рр. *Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис «Галичина»*. 2022. № 35. С. 37–50.
10. Мисак Н. Ф. УКРАЇНСЬКІ СУДДІ В ГАЛИЧИНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ: СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОРТРЕТ. *З історії західноукраїнських земель*. 2020. Вип. 16. С. 17–52.
11. Российский Государственный Военно-исторический архив (далее – РГВИА). Ф. Картотека бюро учета потерь в Первой мировой войне (офицеров и солдат). 3757-Ц.
12. РГВИА. Ф. Печатные издания. Оп. Печатные издания. Дело № 14829, Высочайшие приказы Его Императорского Величества. Лист 31.
13. РГВИА. Ф. Печатные издания. Оп. Печатные издания. Дело № 14847, Высочайшие приказы о чинах военных за январь 1917 г. Лист 55.
14. Тищик Б. ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ КАЛИНОВИЧ – ПРАВНИК, ПЕДАГОГ, ВЧЕНИЙ, АДМІНІСТРАТОР. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2017. Вип. 65. С. 156–161.

Minchenko M.V. EMPLOYEES OF THE NIZHYN DISTRICT COURT AND THEIR PARTICIPATION IN THE FIRST WORLD WAR

The article analyzes the life and professional path of the Nizhyn district court employees who served in the military during the First World War: F.P. Zhytkov, V.K. Zavadskyi, M.H. (Yu.) Lubchenko, V.V. Myslavskiy, H.V. Misniaiev, M.M. Raport, B.H. Rozhalin, O.Ya. Fenenko. The research resorts to archival materials. The methodology is based on the principles of historicism and objectivity.

It was established that the individuals were of the Orthodox faith and mostly of noble origin. They obtained education at the Vilna Military Academy, Hlukhiv Male Gymnasium, Kyiv Saint Volodymyr Imperial University, Kyiv Military Academy, Kniaz Bezborodko Nizhyn Gymnasium of Higher Sciences, Oleksandriv Greek College, and Yaroslav Law Lyceum. Before entering military service, they had been working as a judicial investigator (performed the duties of a judicial investigator), heads of investigative stations, secretaries, assistant secretaries of the district court, notaries, and performed the duties of a court dispatcher.

It was noted that employees began military service in July 1914 but were mostly accepted for military service from February 23 to October 27, 1916. Thus, F.P. Zhytkov entered as the freely determined of the II rank and then worked as a gunner of the 1st Reserve Mortar Artillery Division in Serpukhov, Moscow Province; V.K. Zavadskyi was freely determined of the I rank and became a volunteer of the Communication Service of the 2nd Army Corps; V.V. Myslavskiy was a commander of the 1st category and became a warrant officer of the 23rd Mortar Artillery Division; H.V. Misniaiev was a lieutenant who served in the 152nd Vladikavkaz Infantry Regiment; M.M. Raport was an ensign of the Light Artillery Reserve, served in the 129th Park Artillery Division; B.H. Rozhalin was a captain who served in the 24th Infantry Reserve Battalion, O.Ya. Fenenko was a soldier of the 757th Infantry Brigade of the 117th State Militia Brigade.

After the end of military service, V.V. Myslavskiy, M.M. Raport, and B.H. Rozhalin continued to work as a court investigator and O.Ya. Fenenko remained a notary. According to the Table of Ranks, the official authorities confirmed the approval of the employees' work by giving awards and service achievements. H.V. Misniaiev, O.Ya. Fenenko reached the XII rank, V.K. Zavadskyi, V.V. Myslavskiy – X rank, M.M. Raport – VIII rank, B.H. Rozhalin – VII rank. They were awarded a light bronze medal «In memory of the 300th-anniversary reign of the Romanov family», orders St. Stanislaus of IInd, IIIrd degrees, St. Anna IIIrd, VIth degrees «For bravery», St. George's Cross of the 4th degree.

Key words: Nizhyn district court, the First World War, staffing, attorney, court employee, court messenger, soldier.